

Περὶ τῆς δημοτικῆς τῶν Σέρβων ποιήσεως.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν σλαυικῶν λαῶν, τῶν ἀποτελούντων τὴν ἐκτεταμένην σλαυικὴν φυλὴν, κατέχουσιν ἀναντιβῆτως οἱ Σέρβοι μίαν τῶν κυριωτέρων θέσεων. Ἡ εὐρὸς αὐτῶν χώρα διασχιζομένη ὑπὸ διχυγεστάτων ποταμῶν καὶ πλήρης εὐσκιῶν δασῶν, ὄρεων ποικιλομόρφων καὶ ἀπεράντων πεδιάδων, ὁ ἀνδρικός των ἄμα καὶ γλυκὺς χαρακτήρ, ἡ καρδία των, δοχεῖον εὐγενεστάτων αἰσθημάτων, καὶ τέλος αἱ παραδόσεις των, ὧν γέμουσιν αἱ σοβαρεῖς τῆς ἔθνικῆς των ἱστορίας σελίδες—ταῦτα πάντα κινοῦσι καὶ τὴν ἐκπληξὶν καὶ τὸν θαυμασμόν μας καὶ παρουσιάζουσιν ἡμῖν τὸ σερβικὸν ἔθνος καθωραϊσμένον ὡς ὑπὸ στυλοῦ διὰ δόξης, τοῦ ὁποῦ οὗ φαινομένη καὶ πολυτιμότερος ἀδάμας εἶναι τὸ πολυχρόνιον καὶ ἀδιάλλακτον τῶν Σέρβων μῖσος κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν, τῶν καταδουλωσάντων ἐν τῇ φονικῇ καὶ αἰματηρᾷ τοῦ Κοσσόβου (1) μάχῃ (15 Ιουν. 1389) τὴν ποιητικὴν τούτῃν χώραν, ἥτις ἐν τῇ συνεισθήσει τῆς ἰσχύος της καὶ ὑπὲρ τὴν ὄντως ἀξιοθαύμαστον καὶ πατρικὴν κυβέρνησιν τῶν ἡγεμόνων της, τῶν ἐκ τοῦ γένους τῶν Νεμανιδῶν, ἐτόλμησε ν' ἀπειλήσῃ τὸ ἀγέρωχον τουρκικὸν Βυζάντιον. Ἀπὸ τῆς ἀποφράδος ταύτης ἡμέρας ἡ Σερβία ἐγενεῖν ὑποτελής τῶν Τούρκων ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Κοσσόβου ἔπεσαν ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ της καὶ ὅτι ἐκ τῶν εὐγενῶν τούτων ἐρειπίων διεσώθη ἡ ἀναγκάστῃ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν χώραν, φέρον μεθ' ἑαυτοῦ καὶ θεσχυροὺς καὶ βιβλία καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν μνήμην τῶν ἱστορικῶν παραδόσεων. Ὑπελείφθη δὲ ὁ λαὸς μόνον, ὁ ἀπλοὺς καὶ ἀπαίδευτος ὄχλος, ὅστις ἀπεχωρίσθη ἐντελῶς ἀπὸ τοῦ μεγαλείου τῶν παρ-

(1) Τὸ πεδὶον τοῦ Κοσσόβου ἦτοι τοῦ κοσσόφου· πιθανῶς διότι εἰς τὴν θέσιν ταύτην ὑπῆρχεν ἀφθονία τοιούτων πτηνῶν. Σημειωτέα ἡ ὁμοιότης τῶν λέξεων κοσσόβου καὶ κοσσόφου.

αλθόντων χρόνων καὶ ἐν ἀπελπισίᾳ προσέβλεπον εἰς τὸ ἀδιὰ πέραστον σκότος, τὸ καλύπτον τὸ μέλλον. Ὅθεν καὶ ἡ ἔθνικὴ τῶν Σέρβων ποίησις πλανᾶται ἐν ἀθυμίᾳ ἐπὶ τοῦ πεδίου τοῦ Κοσσόβου, ἐνθα ὁ μεγάλωφρων βασιλεὺς Λάζαρος εὗρεν ἔνδοξον θάνατον καὶ ταφὴν. Τοσούτον δὲ ζωηρὰ ἐμεινεν ἐν τῷ λαῷ ἡ μνήμη τῆς καταστρεπτικῆς ἐκείνης ἡμέρας, ὥστε καὶ σήμερον ἔτι ὁ Σέρβος διαβαίνειν διὰ τοῦ πεδίου ἐκείνου ἵσταται σύννοος καὶ δακρύων ἐπὶ τινὰς στιγμὰς, ὡς νὰ συνεκροτήθῃ ἡ μάχη πρὸ ὀλίγων μόλις ὥρων, καὶ περὶ αὐτῆς ὡς περὶ ἐνεστώτος ὁμιλεῖ συμβάντος.

Λαὸς ὑπὸ τοιούτων φλεγόμενος αἰσθημάτων, λαὸς τόσον ζωηρὰν τὴν φαντασίαν ἔχων, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἔχῃ καὶ δημοτικὴν ποίησιν πλήρη ὡραιότητων σκηνῶν καὶ λαμπρῶν εἰκότων. Καὶ ἀληθῶς ἡ σλαυικὴ φυλὴ ἐν γένει καυχᾶται ὅτι εἶναι ἡ ποιητικωτάτη τῆς γῆς· μὴ ἔχουσα δὲ μεγάλους τεχνίτας ποιητάς, στηρίζει τὴν γνώμην της ταύτην ἐπὶ τῆς δημώδους αὐτῆς ποιήσεως. Τίς δὲν ἐθαύμασε τὰ δημοτικὰ τῶν ἄσματα; Τίνα δὲν ἐθαύμασε τὴν ὡραιότητα καὶ τὸ αἶσθημα, τὸ διαφλέγον αὐτά; Ὅμηριοι μᾶς περιβάλλουσιν ἥτοι ἐν τοῖς ἡρωϊκοῖς τῶν Σέρβων ἄσμασι, καὶ τὸ ἐπικὸν στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον ὡς ἐκ τῆς ὑποθέσεως εἶναι τὸ ἐν αὐτοῖς ἐπικρατοῦν, μᾶς ἐνθυμίζει τὸ ἱλαρὸν, τὸ εὐάρεστον καὶ ἡρεμὸν τῶν ἐπῶν τοῦ Ὁμήρου μᾶλλον ἢ τὸ τραχὺ καὶ δραματικὸν ὕφος τῶν ἀγγλικῶν ἄσμάτων. Γνωστὸν εἶναι ὅτι παρὰ μὲν τοῖς γερμανικοῖς λαοῖς τὸ ἐπικὸν στοιχεῖον ἐπικρατεῖ, παρὰ δὲ τοῖς Ἰταλοῖς καὶ Σλαβοῖς τὸ λυρικόν· τὰ ἐπὶ ὅμως τῶν Σέρβων εἶναι σύγκρημα λυρικῆς καὶ ἐπικῆς ποιήσεως.

Τὴν δημοτικὴν τῆς Σερβίας ποίησιν δυνάμεθα νὰ διαίρεσωμεν εἰς τρεῖς μεγάλαις τμήματι, ἀντιστοιχοῦντα εἰς τρεῖς μεγάλας ἐποχάς, αἵτινες μεγίστην ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας τὴν ὁμοιότητα, διότι ὅλα σχεδὸν τὰ σερβικὰ ἄσματα τὴν αὐτὴν ἔχουσιν ὑπόθεσιν.

Καὶ τοῦ μὲν πρώτου τμήματος τὰ ἄσματα περιέχουσι τοὺς ἄθλους τοῦ Σλαβίου ἥρωος Μάρκου (2), τοῦ βασιλοπαίδος (braglievich), τοῦ Ἀχιλλέως καὶ Ἡρακλέους τῆς Σερβίας, ἀνδρὸς ἐκ βασιλέων ἔλκοντος τὸ γένος, καὶ ἀκμάσαντος ἐν ἔτει 1373 μ. Χ. ὅστις μεγίστην τοῖς σλαυικοῖς ὅπλοις τιμὴν περιεποίησε μέχρις οὗ διωχθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς του ἔλαβε τουρκικὴν ὑπηρεσίαν καὶ ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ σουλτάνου Ἀμουράτου μέχρι τῆς Ἀραβίας μαχόμενος ἐπροχώρησεν. Ἡ μὲν ἱστορία ἀναφέρει, ὅτι ὁ ἥρωος οὗτος ἔπεσεν εἰς τινὰ μάχην τῶν Τούρκων κατὰ τῶν Βλάχων, ὁ δὲ μῦθος λέγει ὅτι ἔζησεν ἐπὶ 300 ὅλα ἔτη, καὶ ἔπειτα ἐκοιμήθη ὑπὸν ἥσυχον, ἐκ τοῦ ὁποῦ εἰς αἰσιωτέραν διὰ τὴν πατρίδα του ἐποχὴν θὰ ἐγερθῇ. Ὁ Ἰταλὸς Τορμαζαῖος ἀναφέρων τοῦτο ὁρθῶς παρατηρεῖ, ὅτι ἡ ποίησις εἶναι τὸ χρυσοῦν ἀγγεῖον, ἐν ᾧ ὑπὸ τῶν δακρύων ἀγνίζομένη ἐναποταμιεύεται ἡ ἀνθρωπίνη ἐλπίς. Ἀπειρα εἶναι τὰ ἄσματα, τὰ ἐξυμνοῦντα τὸν πρωταθλητὴν τῆς σερβικῆς φυλῆς Μάρκον. Καὶ σήμερον ἔτι ὁ περιηγούμενος τὰς εὐφόρους τῆς Σερβίας πεδιάδας ἢ τὰς ἀποκρήνους φάραγγας τοῦ Μαυροβουνίου ἀκούει τὰ εἰς τὴν τιμὴν τοῦ ἥρωος Μάρκου ἄσματα ἀδόμενα ὑπὸ ἐπαίτων ἢ γερόντων τυφλῶν καὶ ἀναπήρων, πειρωμένων δι' αὐτῶν νὰ κινήσωσι τὸ ἔλεος καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ διαδότη. Δὲν εἶναι ὡς νὰ ἐζήτει τὸ ἔθνος ὅλον εὐσπλαγχνίαν καὶ ἔλεος; Καὶ ἡμεῖς ἔχομεν τὰ ἄσματα τοῦ Καραϊσκάκη, τοῦ Μάρκου Βότσαρη καὶ ἄλλων ἡρώων καὶ πρωταγωνιστῶν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος, τὰ ὁποῖα ψάλλονται ἐνίοτε καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ὁδοὺς τῆς πρωτευούσης ὑπὸ τυφλῶν καὶ ἀναπήρων ἐπαίτων.

Τὸ δεύτερον τμήμα τῆς σερβικῆς δημοτικῆς ποιήσεως περιέ-

(2) Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Μάρκου ἀπεικονίζεται σύμπαν τὸ σλαυικὸν ἔθνος μετὰ τὰ προτερήματα καὶ ἐλαττώματά του· ἀνδρείαν αἰμοσύνην ἄμα καὶ γενναίαν, εὐγένειαν εἰλικρινῆ καὶ ἀγέρωχον, ῥοπήν πρὸς τὴν οὐνοποσίαν καὶ ἐγκράτειαν περὶ τὰς τοῦ σώματος ἡδονὰς, ἡρησείαν ἐν τέλει ἁμωμον καὶ ἐν τοῖς ναοῖς καὶ ἐν οἴκῳ.

χει τὰ ἄσματα, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν δυσυχὴ ἐκείνην ~~τοῦ Κοσ-~~
~~σόβου μάχην~~, ἐν ἣ καθυπετάγη ὅλη ἡ Σερβία ὑπὸ τῶν ἀλαζό-
νων Ὀθωμανῶν, καὶ ἐν ἣ ὁ τελευταῖος τῶν Σέρβων βασιλέων
ἀπώλεσε καὶ θρόνον καὶ ζωὴν. Τινὰ τῶν ἁσμάτων τούτων ἀνα-
φέρουσι περὶ τῆς τότε μεσολαβησάσης προδοσίας, καὶ προδό-
την ὀνομάζουσι τὸν Βοῦκον, γαμβρὸν αὐτοῦ τοῦ ἡγεμόνος Λα-
ζάρου· ἄλλα πάλιν ἀρνοῦνται τὴν ἄτιμον πράξιν καὶ αἰτιῶνται
τὴν κακὴν τῆς Σερβίας τύχην. Ὅπως δὴποτε ὅμως τὸ βέβαιον
εἶναι ἀφ' ἐνὸς μὲν αἱ ἐσωτερικαὶ διχόνοιαι, ὑποθαλπόμεναι ὑ-
πὸ τῶν προϋχόντων τῆς Σερβίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἀγέρωχος
περιφρόνησις, τὴν ὁποίαν οἱ Σέρβοι φανερώς πρὸς τοὺς Τούρκους
ἐδείκνυνον, ἐπέφεραν τὴν τρομερὰν καταστροφὴν, διότι ὡς ἐν τινι
ἄσματι λέγεται, « σωτήριον μὲν εἶναι νὰ μὴ φοβῇται τις τὸν
ἐχθρόν του, τὸ δὲ νὰ τὸν περιφρονῇ τις εἶναι ὀλέθριον. » Τὸ ἀν-
αμφισβητήτως ωραιότερον τῶν ἁσμάτων τούτων, τὸ μετέχον
καὶ ποιητικῆς ἅμα καὶ ἱστορικῆς ἀξίας, εἶναι τὸ ἐπιγραφόμε-
νον « Τὸ τελευταῖον δεῖπνον τοῦ βασιλέως Λαζάρου » καὶ τὸ
περιγράφον τὴν τρομερὰν τοῦ Κοσόβου μάχην. Ἡ μάχη παρ-
ίσταται ὡς μακρόθεν συγκροτούμενη, καθὼς εἰς τὰς ἀρχαίας
ἐλληνικὰς τραγωδίας. Ἀρχεται δὲ τὸ ἄσμα διὰ τοῦ συμπο-
αίου.

« Ὁ βασιλεὺς Λάζαρος κάθηται παρὰ τὴν τράπεζαν » καὶ
τελειώνει μὲ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως. Λέγει ὁ Τομμαζαῖος.
« Ὁ Λάζαρος ἠδύνατο νὰ ἐπαναλάβῃ τὰς λαμπρὰς λέξεις τοῦ
Ἑλληνος Λεωνίδου· ἀς δεσπνήσωμεν ἡσύχως, αὐριον θέλομεν
γεῖν βορὰ τῶν κοράκων· ἡ ἀντίθεσις τῶν τρυφερῶν αἰσθημάτων
καὶ τοῦ καταστρεπτικοῦ μίσους καὶ τῶν προδοσιῶν εἶναι ζο-
φερὰ συγχρόνως καὶ μελαγχολικὴ. Εἰς ὅλους τοὺς λόγους τῶν
εἰς τὴν μάχην σπευδόντων αἰσθάνεσθαι αὐρὰν θανάτου. Πρόσ-
θες εἰς τοῦτο τὸν ἐνθουσιασμόν τῆς γενναίας ἐγκαρτερήσεως,
ἥτις εἶναι τολμηροτέρα τῆς εὐγενοῦς ἀνδρείας. Τὸ ἐνδόξως ἀπο-
θῆσκειν εἶναι εὐγενέστερον τοῦ ἐνδόξως νικᾶν. Ὁ φαινότερος

καὶ ἱερώτερος στέφανος εἶναι ὁ ὑπὲρ πατρίδος θάνατος· » ἡ κυ-
ρίως περιγραφὴ τῆς μάχης ἀρχίζει διὰ τῶν ἐξῆς ὁραίων στίχων·

« Ἀμα τὴν ἐπιούσαν ἀνεφάνη ἡ αὐγὴ,

Δύο μαῦροι κόρακες ἐπέταζαν

Ἀπὸ τοῦ Κοσόβου, τοῦ ἐκτεταμένου πεδίου». . .

Ἐτερον ἄσμα ἢ κάλλιον ἀπόσπασμα ἁσματος, πλήρες ἐπ' ἴσης
ποιητικῆς χάριτος εἶναι τὸ ἐπιγραφόμενον « Οἱ ἥρωες τοῦ Κοσ-
σόβου, » δι' οὗ τρανῶς ἀποδεικνύεται, ὅτι καὶ ἡ μάχη αὕτη
καὶ τὰ κατορθώματα τὰ προηγηθέντα αὐτῆς εἶναι ὑπόθεσις ἐ-
πικῶν ἁσμάτων συμπάσης τῆς σλαυικῆς φυλῆς. Καὶ τῶν
Μαυροβουινιωτῶν ἄσμά τι στιγματίζει τὸν Βοῦκον γαμβρὸν τοῦ
Λαζάρου, ὡς προδότην καὶ τὴν προδοσίαν του ὀνομάζει πληγὴν
κατασπαράττουσαν τὰ σπλάγχνα ὅλου τοῦ σερβικοῦ ἔθνους. —

Τὰ ἥρωϊκά ταῦτα ἄσματα μεταδιδόμενα ἀπὸ τοῦ 14ου μέ-
χρι τοῦ 19ου αἰῶνος ὡς ἡχὼ ἀπὸ στόματος εἰς στόμα καὶ
ἀπὸ καρδίας εἰς καρδίαν διετήρησαν ζωηρὰν τὴν τῆς προγονικῆς
εὐκλείας μνήμην, ἥτις εἶναι ὁ σπινθὴρ τῆς ἐλπίδος. Ἐθνός, τὸ
ὁποῖον στερεῖται ἱστορικῆς ποιήσεως καὶ ἱστορικῶν παραδόσεων,
αἵτινες ζῶσι παρὰ τῷ πλήθει ζωὴν ποιητικὴν, εἶναι ἔθνος
νεκρόν. »

Ὡς συνέχεια δὲ τῶν δύο τμημάτων πρέπει νὰ θεωρῇται τὸ
τρίτον τμήμα τῆς δημοτικῆς τῶν Σέρβων ποιήσεως, τὸ ὁποῖον
ἐξυμνεῖ τὰς πράξεις τοῦ νεωτάτου τῆς σερβικῆς ἱστορίας ἥρωος,
τοῦ Καραγεωργίου (μαύρου Γεωργίου), καὶ ἔχει ὑπόθεσιν τὸν
τρομερὸν ἀγῶνα, ὅστις συνέβη μεταξὺ Τούρκων καὶ Σέρβων
ἀπὸ τοῦ 1804 μέχρι τοῦ 1815. —

Τὰ ἄσματα ταῦτα ὁμοιάζουσι καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ κατὰ
τὸ ὕφος τὰ ἀρχαιότερα, τῶν ὁποίων εἶναι ἀπομίμησης· ἀλλ' ὅμως
καὶ ποιητικὴν ἀξίαν ὀλιγωτέραν δὲν ἔχουσιν. Εἶναι καὶ αὐτὰ
ἄσματα ἥρωϊκά, ἐξυμνοῦντα ἢ τὸν πρωταθλητὴν Καραγεώρ-
γιον ἢ νίκην τινὰ τῶν Σέρβων κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ ἐνίοτε
καὶ ἀσήμαντόν τι σχεδὸν συμβάν, τὸ ὁποῖον ἢ φαντασίᾳ τοῦ δη-

μῶδους ποιητοῦ ποικιλοτρόπως κοσμεῖ. Ἐν γένει δὲ καὶ τὸ
ἐλάχιστον περιστατικὸν χρησιμεύει τοῖς σλαυικοῖς λαοῖς ὡς
ὑπόθεσις ἁσματος.

Ταῦτα εἶναι τὰ τρία κυριώτερα τμήματα τῆς σερβικῆς δη-
μῶδους ποιήσεως. Τὰ ἥρωϊκά ἄσματα καλοῦνται παρὰ τοῖς
Σέρβοις *lavorie* ἐκ τοῦ *Tavor*, τοῦ ἀρχαίου τῶν Σλαύων Ἀρεως.
Καὶ τὰ λίαν εὐάριθμα τῶν Σέρβων ἐρωτικά ἄσματα μετέχουσι
πολὺ περισσότερον τῆς ἑποποιίας ἢ τὰ ἐλληνικά. Πασίγνω-
στος εἶναι ἡ ἀγάπη καὶ κλίσις τῶν Σλαύων πρὸς τὸ ἄσμα, τὸ
ὁποῖον συνοδεύεται ὑπὸ μουσικῶν ὁργάνων· ἄδουσιν ἐν Σερβίᾳ
οἱ ἄνδρες καὶ τὸ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα, καὶ ἐν οἴκῳ καὶ ἐπὶ
τοῦ πεδίου τῆς μάχης· ἄδουσι καὶ αἱ γυναῖκες κλάθουσαι ἐν τῇ
οἰκίᾳ ἢ θερίζουσαι ἐν τοῖς ἀγροῖς. Ἑορτὴ εἶναι τοῖς Σέρβοις καὶ
ἡ συγκομιδὴ τῶν καρπῶν καὶ ὁ τρυγητὸς πρὸ πάντων, ἑορτὴ
πᾶσα ἐν γένει τελετή, καὶ αὐτὰ τὰ μυρολόγια τῶν εἶναι
ἄσματα. Καὶ τοῦτο ἔχουσι κοινὸν πρὸς ὅλα τὰ μεσημβρινὰ
ἔθνη.

Μέχρι τινός τὰ δημοτικὰ τῶν Σέρβων ἄσματα ἔκειντο παρ-
ημελημένα καὶ ἄγνωστα σχεδὸν, ὡς θησαυρὸς κείμενος εἰς τὰ
σπλάγχνα τῆς γῆς, καὶ μόνον κατὰ καιροὺς ἀντήχουν ἀπ' αὐ-
τῶν τὰ ὄρη τῆς ποιητικῆς Σερβίας. Κατὰ δὲ τὸ μέσον τῆς
παραλθούσης ἑκατονταετηρίδος Δαλματός τις μοναχός, ὁ ~~ba-~~
~~ciich Miossich~~, πρῶτος ἐπεχείρησε νὰ συλλέξῃ τὰ τῆδε κᾶ-
κεισε διεσπαρμένα δημοτικὰ τῆς Σερβίας ἄσματα. Ἀξία λόγου
δὲν εἶναι βεβαίως ἡ συλλογὴ αὕτη, καθότι καὶ ἐλλειπεστάτη
εἶναι καὶ κακῶς διηρημένη, οὐχ ἥττον ὅμως σύμπας ὁ φιλολο-
γικὸς κόσμος ὀφείλει χάριτας τῷ συγκροτήσαντι αὐτὴν καὶ κα-
ταδείξαντι ἓνα τῶν λαμπροτέρων μαργαριτῶν, τῶν ἀποτελούν-
των τὸν φαινὸν στέφανον τῆς ἐν γένει δημῶδους τῶν ἐθνῶν
ποιήσεως. Ἐπ' ἴσης οὐκ ὀλίγον συνετέλεσεν εἰς τὴν διάδοσιν

τῶν σερβικῶν ἁσμάτων ἕτερος ἱερομόναχος, ὁ Ἰταλὸς **Ἰωάννης Φόρτης** (γενν. 1740 ἀποθ. 1803), ὅστις πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν περίπου ἐξέδωκε συλλογὴν τῶν ἡρωϊκῶν τῶν Σέρβων ἁσμάτων, πληρεστέραν καὶ ἀσυγκρίτῃ λόγῃ καλλιτέραν τῆς πρώτης. Τὰ ἅσματα ταῦτα εἰς τοιοῦτον βαθμὸν διήγειραν τὸν θαυμασμὸν τοῦ Γοίτου καὶ τοῦ Ἑρδέρου, ὥστε οἱ ἔξοχοι οὗτοι νόες πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἐπιτυχῶς εἰς τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν μετέφρασαν.

Ὁ δὲ ἀναμφισβητήτως ἐπιμελέστατα πάντων περὶ τὴν δημῶδη τῶν Σέρβων ποίησιν ἐνασχοληθεὶς, καὶ ὅλων τῶν συλλογῶν κράτιστος εἶναι ὁ λόγιος Σέρβος **Wuk Stephanovich Karadzitsch** γενν. 1787. Ὁ διάσημος οὗτος ἀνὴρ ἐθεώρησε κύριον τοῦ βίου του σκοπὸν τὸ ν' ἀνυψώσῃ τὴν μητρικὴν του γλῶσσαν, ἣν πέντε ἑκατομμύρια ἀνθρώπων λαλοῦσιν, (3) ἀπὸ τῆς ἐντελοῦς σχεδὸν νεκρώσεως, εἰς ἣν πρὸ αἰώνων κατέκειτο, καὶ νὰ τῇ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν, ἣτις τῇ ἀνῆκεν. Εὐγενὴς καὶ πατριωτικὸς σκοπὸς ! Πρὸς τοῦτο δὲ συνέλεξεν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ ὄχλου τὰ μέχρι τοῦδε ἄγνωστα σχεδὸν δημῶδη τῆς Σερβίας ἅσματα, τὰ ὅποια ἅμα τυπωθέντα, τὸν φιλολογικὸν ἐξέπληξαν κόσμον, καὶ ὑπὸ τῆς σοφῆς κυρίας **Jacobs**, γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα **Talvi**, εἰς τὴν γερμανικὴν μετεφράσθησαν. (Τὰ δημοτικὰ ἅσματα τῆς Σερβίας. 2 τόμοι ἐν Ἀλ-λαῖς Σαξῶνων 1825).

Ἐνταῦθα πρέπει ν' ἀναφέρωμεν καὶ τὸν Ἰταλὸν **Νικόλαον Τομμάζιον**, ὅστις ἐν τῇ γνωστῇ αὐτοῦ συλλογῇ τῶν τσκα-νικῶν, κορσικῶν, ἱλλυρικῶν καὶ ἐλληνικῶν δημοτικῶν ἁσμάτων οὐκ ὀλίγα σερβικὰ ἅσματα εἰς καθαρεύουσιν ἰταλικὴν γλῶσσαν μεταπεφρασμένα μὲ διαφόρους σημειώσεις ἐξέδωκε.

Καὶ τὴν σήμερον ἔτι δὲν στερεῖται ἡ Σερβία δημοτικῶν ποιη-τῶν, ὧν ἐξοχώτερος εἶναι ὁμολογουμένως ὁ **Simeon Miluti-**

(3) Ἡ σερβικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ ἐπικρατοῦσα εἰς τὰς ἐξῆς τουρκικὰς καὶ αὐστριακὰς ἐπαρχίας, Σερβίαν, Βοσνίαν, Ἑρζεγοβίνην, Μαυρο-βούιον, Δαλματίαν καὶ Σλαβονίαν.

novich, γεννηθεὶς τῷ 1791 ἐν Σκραϊέβῳ τῆς Βοσνίας, ὅστις ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ Καραγεωργίου ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπολέμησε καὶ ἐκτὸς πολλῶν λυρικῶν καὶ ἐπικῶν ἁσμάτων (ἐν Λειψία 1839) ἐξέδωκε καὶ ἱστορίαν τῆς Σερβίας ἀπὸ τοῦ 1813 μέχρι τοῦ 1815 σερβιστὶ γεγραμμένην, ἣτις μεγαλειτέραν ἔχει ἀξίαν, διότι ὁ συγγραφεὺς ἦτο καὶ αὐτόπτης τῶν γεγονότων, τὰ ὁ-ποῖα μὲ γλαφυρώτατον περιγράφει κάλαμον (*).

Ταῦτα ἐν συνόψει τὰ κυριώτερα τῆς δημῶδους τῶν Σέρβων ποιήσεως. Τὸ στενὸν τοῦ τόπου δὲν μας ἐπιτρέπει νὰ δώσω-μεν περικοπὰς τινὰς τῶν ὡραιότερων ἡρωϊκῶν ἁσμάτων τῆς Σερβίας. Ἀλλ' εὐχῆς ἔργον ἤθελεν εἶναι ἂν τινὰ ἐξ αὐ-τῶν, τὰ λαμπρότερα, μετεφράζοντο καὶ εἰς τὴν γλῶσσάν μας, ἵνα καλλίτερον γνωρίσωσιν οἱ Ἕλληνες, κατὰ πόσον τοῖς ὁμοιά-ζουσιν οἱ γείτονες Σέρβοι καὶ κατὰ τὰ εὐγενῆ ὑπὲρ πατρίδος αἰσθήματα, καὶ κατὰ τὸ πρὸς τοὺς Τούρκους, τοὺς κοινούς ἐχθροὺς, μῖσος.

Ἐγραψα ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸν Μάιον τοῦ 1862.

ΙΩΑΝ. ΗΣ. ΠΕΡΒΑΝΟΓΛΟΥΣ.

(*) Ὁ Συμεὼν Μιλουτινοβιτς ἀπεβίωσε πρὸ ἐτῶν τινῶν τὸν διε-δέχθησαν δὲ ἄλλοι οὐχὶ δημοτικοὶ κυρίως εἰπεῖν ποιηταί, ὡς οὐδ' ἐκεί-νος ἦν, ἀλλὰ δημοφιλεῖς, ἂν καὶ κατὰ κανόνας τέχνης ποιοῦντες. Ἡ κατ' ἀκριβοῆς ἡμῶν δὲ ἡμῶν ποιήσεις, ὅπως παρ' ἡμῖν οὕτω καὶ παρὰ τοῖς Σέρβοις, μόνον ὑπὸ εὐφυῶν ἀγγραμμάτων γεννᾶται, ἐν ἀγνοίᾳ ὄντων τοῦ ὅτι γεννᾷσι τι. Σ. συντ. Φιλ.